

Mülki İdare Amirlerinin Liderlik Davranışlarının Eğitim Üzerindeki Etkisi

Dr. Ayhan ÖZKAN

2. Baskı

 PEGEM
AKADEMI



Dr. Ayhan ÖZKAN

MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN LİDERLİK DAVRANIŞLARININ EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

ISBN 978-605-241-492-7

DOI 10.14527/9786052414927

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Kasım 2018, Ankara

2. Baskı: Nisan 2019, Ankara

Yayın-Proje: I. Tual Şekercigil
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Dr. Ayhan ÖZKAN

05 Eylül 1965 tarihinde Çankırı'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Uluslararası İlişkiler Bölümünden 1987 yılında mezun oldu. Üniversite eğitiminden sonra Çankırı'da otomotiv, inşaat, emlak ve sigorta sektöründe bayii, acente ve yetkili satıcı olarak baba mesleğinde bir süre ticaret yaptı.

Mülki İdare Amirliği mesleğine 1988 yılında Antalya Kaymakam adayı olarak başladı. Lisan öğrenmek ve kamu yönetimi stajı için 1989-1990 yıllarında İngiltere'de bulundu. Kaymakamlık tezi olarak 'Serbest Bölgeler' konulu Türkçe, 'İngiltere'de Parlatmentonun Yapısı' konulu İngilizce tez çalışmalarını tamamlayarak, 76. Dönem Kaymakamlık Kursunu başarıyla bitirdi (1991). Denizli'de Mülkiye Müfettişliği Refikliği, Ankara-Çankaya Kaymakam Refikliği; İzmir-Beydağ Kaymakam Vekilliği, Sakarya-Karapürçek (Kurucu Kaymakam), Elazığ-Palu, Siirt-Şirvan, Isparta-Senirkent, Samsun-Ondokuzmayıs, Ordu-İkizce, Ankara-Çamlıdere, Kahramanmaraş-Pazarcık Kaymakamlıkları; Elazığ, Kırşehir, Edirne, Kırıkkale Vali Yardımcılığı ile Kırşehir İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği görevlerinde bulundu. Olumlu sicilleri yanında kıdem ve liyakati de dikkate alınarak 2006 yılında 1. Sınıf Mülki İdare Amirliğine yükseltildi.

Askerlik hizmetini Ankara Mamak Elektronik Bilişim Sistemleri Okulu (MEBS) ile Gemlik Askeri Veteriner Okulu'nda ifa etti (1996).

Sekizinci 5 Yıllık Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) nezdinde oluşturulan "Kamu Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu"nda görev aldı (1999).

Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)'nde 'Kamu Yönetimi Uzmanlık Programı'nda yüksek lisans öğrenimi gördü. 2000 yılında, 'Toplam Kalite Yönetiminin Kamu Kesiminde Uygulanabilirliği ve İlçe Yönetiminde Bir Örnek Model Çalışması' konulu tezini tamamlayarak Kamu Yönetimi Uzmanı oldu. 2005 yılında pedagojik formasyon eğitimini tamamladı. 2008 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim dalında, 'Mülki İdare Amirlerinin Liderlik Davranışlarının Eğitime Etkisi' konulu teziyle doktorasını tamamladı. İrlanda- Dublin'de (Infinity Business College'de) Liderlik ve Yönetim Eğitimi aldı (2011). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet Önlisans Programı'ndan mezun oldu (2016). Değişik zamanlarda kişisel gelişim, mesleki ve akademik alanda, çoğunluğu diplomalı ve sertifikalı olmak üzere kurs, seminer ve eğitimler aldı.

Yerel, ulusal ve uluslararası birçok kişisel gelişim, mesleki ve akademik hizmet içi eğitim, çalıştay, şura, sempozyum, toplantı, seminer, konferans, panel, eğitim, çalışma ziyareti, proje yürütümü, gezi, inceleme, sergi, fuar, genel kurul, yarışma ve resmi görüşmeye; koordinatör, yönetici, düzenleyici, oturum başkanı, konuşmacı, eğitimci, katılımcı, delege, jüri üyesi ve komisyon üyesi olarak katıldı. Bu çerçevede Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Galler, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İskoçya, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Karadağ, Kosova, Kuzey İrlanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lihtenştayn, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Moldova, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Transdinyester Özerk Cumhuriyeti, Yunanistan, Ukrayna'da çeşitli etkinliklerde bulundu. Değişik ülkelere yaptığı bu seyahatler sonucunda farklı coğrafyalardaki ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal yapılarını yakından gözlemleme imkanı buldu.

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü olarak çıkarılmasında öncülük ettiği yerel yayın organlarında köşe yazıları yazdı. Akademik düzeydeki makale, bildiri ve çalışmalarını değişik dergi ve kitaplarda yayımlandı. Kamu Kurumlarında hizmet içi eğitim ve seminerler, Polis Okullarında "Anayasa Hukuku", "İnsan Hakları", Mülki ve Adli Kolluğun Görevleri", "Türkiye'nin Yönetim Yapısı ve Güvenliği"; Üniversitede ise Lisans düzeyinde "Eğitim Bilimine Giriş" ve Yüksek Lisans düzeyinde "İnsan Kaynakları Yönetimi", "Eğitim Yönetiminde Çağdaş Liderlik Yaklaşımları", "Türkiye'de Denetim Yapısı ve Uygulamaları" derslerini verdi.

Kaleme aldığı anı çalışmalarından 'İlle de Beyaz At' adlı eseri Türk İdareciler Derneği (TİD) tarafından üçüncülük, 'Yok Olan Dostluklar' adlı eseri ise mansiyon ödülüne layık görüldü. Bu eserleri değişik edebiyat dergilerinde yayımlandı.

Değişik şirket, vakıf, birlik, federasyon ve derneklere yönetim kurulu başkanlığı ile üyeliklerinde bulundu. Mesleki yaşamında ise 160 komisyon, kurul, komite ve mütevelli heyette başkan olarak görev yaptı. Boks Federasyonu'nda "Planlama ve Koordinasyon Kurulu Üyesi", CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions- Denize Kıyısı Olan Bölgeler Konferansı) Balkan ve Karadeniz Bölgesel Komisyonu'nda (BBSRC) 'Başkan Yardımcısı' ve 'Başkan', CPMR'da 'Politik Büro Alternatif Üyesi' ve 'Politik Büro Asil Üyesi', Sümer Holding A.Ş.'nde 'Denetim Kurulu Üyesi', Uluslararası Stratejik Araştırmalar Derneği'nde (USAD) ise "Başkan Yardımcısı" olarak görev yaptı. Türk İdareciler Vakfı (TİV) ile Türk İdareciler Derneği (TİD)'ne üyedir. Ayrıca Fahri Trafik Müfettişi olarak görev yapmaktadır.

Mesleki çalışmalarından dolayı çok sayıda takdirname, teşekkür ve terfi ödülü aldı.1992 yılında Adapazarı Gazetesi tarafından 'Yılın İdarecisi' ödülüne, 2001

yılında Ankara-Peçenek Belediyesi tarafından 'Fahri Hemşeriliği', 2009 yılında ise Kırşehir Postası Gazetesi tarafından yapılan kamuoyu yoklamasında, Vali Yardımcısı, Kaymakam ve Genel Sekreter olarak Kırşehir'e sunduğu hizmetlerden dolayı 'Yılın Bürokrati' ödülüne layık görüldü.

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan 24. Dönem Milletvekiliği Genel Seçimlerinde aktif olarak siyaset yaptı.

Kasım 2016'da yapılan Ombudsmanlık (Kamu Başdenetçiliği) seçimlerinde TBMM Dilekçe ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyon tarafından TBMM Genel Kurulu'na Ombudsman Adayı olarak önerildi. Dört turdan oluşan seçimler sonrasında şu an Ombudsman olarak görev yapan Şeref Malkoç ile yarıştı ve ikinci oldu.

İyi derecede İngilizce bilmektedir. Evli olup, iki çocuk babasıdır.

27.09.2018 tarihinden itibaren Ankara Valiliği'nde görevini sürdürmektedir.

ÖN SÖZ

Günümüz dünyasında değişim yaşamımızın en önemli gerçeklerinden biridir. Toplumları yakından etkileyen bu değişim olgusu, örgütlerin de en önemli gündem maddesi haline gelmiştir. Yaşanan değişim oranında ihtiyaçlar değiştikçe liderlik kavramı da gelişmeye ve daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Bu nedenle, yirminci yüzyılda liderlik, yönetim alanında yoğun bilimsel çalışmaların yapıldığı başat konulardan biri olmuştur. Liderliğin odak noktası olduğu günümüz yönetim yapısında, ülkemiz açısından mülki idare amirlerinin görevleri dahilindeki günlük sorunlarla baş etme konusunda ve geleceğe dönük çalışmalarında yenileşme ve gelişme bakımından uygun liderlik davranışlarını hangi ölçüde sergiledikleri de yadsınamaz bir önem taşımaktadır. Genelde yürüttüğü tüm hizmetlerde, konumuz itibariyle özelde de eğitime yönelik hizmetlerde hukuki, ahlaki ve adil, sürekli gelişim ve değişime açık bir atmosfer oluşturma sorumluluğu (zorunluluğu), mülki idare amirinin liderliğine eğitimsel, öğretimsel, davranışsal, kültürel, ahlaki v.b. yeni boyutlar eklemektedir. Bu yeni boyutlar, bütünsel olarak incelendiğinde mülki idare amirlerinin liderlik davranışlarını (rollerini) da ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada mülki idare amirlerinin liderlik davranışlarının eğitim hizmetlerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmayla mülki idare amirlerinin yönetim tarzları ve liderlik davranışlarının, buldukları bölgede eğitim hizmetlerini ne oranda etkilediği ortaya konularak bu alandaki eksikliği gidereceği beklenmektedir.

Araştırmanın her aşamasında hiçbir desteğini esirgemeyen ve sürekli yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. Vehbi ÇELİK'e teşekkür ederim.

Araştırma süresince literatür taramasında, anketlerin uygulanması ve değerlendirilmesinde ve bulguların yorumlanması aşamalarında çok büyük yardımları olan Kırşehir Valisi M. Lütfullah BİLGİN, Ahi Evran Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Cengiz şAHİN, Yrd. Doç. Dr. Nuri BALOğLU ve doktora arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER'e teşekkür ederim.

Anketlerin uygulanması aşamasında desteklerini esirgemeyen tüm mülki idare amirleri ile il milli eğitim müdürlerine teşekkür ederim

Ayrıca akademik hayatımda ciddi destek olan eşime, çocuklarıma ve annebabama da teşekkür ederim.

Ayhan ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	vii
Kısaltmalar	xii

1. BÖLÜM GİRİŞ

Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	4
Sayıtlar	8
Sınırlılıklar.....	9

2. BÖLÜM LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Literatür	11
Yönetim Kavramı	11
Yönetim Kuramları	13
Yönetimde Kalite Yaklaşımı.....	22
Yönetişim Yaklaşımı.....	26
Liderlik Kavramı	37
Lider Yönetici Farklılığı.....	41
Liderin Güç Kaynakları.....	45
Liderlik Özellikleri.....	49
Liderlik Türleri	55
Liderik Tarzı.....	58
Liderliğin Önemi ve Gerekliliği	59
Liderlik Yaklaşımları.....	61
Eğitim.....	73
Eğitim ve Toplum.....	75
Eğitimin Sosyal- Kültürel İşlevleri.....	76
Eğitimin Ekonomik İşlevi	77
Eğitimin Siyasal-Politik İşlevi	77
Eğitimin Bireysel İşlevi.....	78
Toplumsal Değişme ve Eğitim.....	78

Eğitimin Gizli İşlevleri.....	79
Eğitim ve Hukuk	82
Eğitim Yönetimi	85
Kamu Yönetimi ve Eğitim Yönetimi Arasındaki İlişki	86
Eğitim Liderliği	90
Eğitim Liderliğinin Önemi	92
Mülki İdare Sistemi ve Mülki İdare Amirliği.....	95
Mülki İdare Amirliği Sisteminin Yasal Dayanakları.....	96
İl Sisteminde Mülki İdare Amirlerine Tanınan Yetkiler ve Mülki İdare Amirlerinin Görevleri	100
Mülki idare Amirlerinin Ana İşlevleri	109
Toplum Nazarında Mülki İdare Amirlerinin Yeri ve Önemi	112
Türk Kamu Yönetiminin Temel Sorunları Çerçevesinde Mülki İdare Amirleri	113
Sorunların Çözümü Sürecinde Mülki İdare Amirlerinin Rolü	115
Bugünkü Konumuyla Mülki İdare Amirlerinin Liderlik Yapısı	115
Eğitim Sektörünün Yönetiminde Mülki İdare Amirlerinin Liderliği	117
Mülki İdare Amirlerinin Eğitime İlişkin Görevleri.....	122
İdare Amirlerinin Eğitim Hizmetlerine İlişkin Başkanlık Yapacağı Kurul ve Komisyonlar	128
İlgili Araştırmalar.....	128

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli	137
Evren	137
Örnekleme	137
Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	137
Verilerin Toplanması.....	139
Verilerin Çözümlemesi	140

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI

Araştırmaya Katılan Grupların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	143
Eğitim Yöneticilerinin Araştırma Anketine Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans ve Varyans Analizi Sonuçları.....	148
Mülki İdare Amirlerinin Araştırma Anketine Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans ve Varyans Analizi Sonuçları.....	182
Mülki İdare Amirlerinin Sahip Oldukları Liderlik Nitelikleri ve Bu Niteliklerin Onların Eğitim Hizmetlerine Yaklaşımını Etkileme Durumuna İlişkin Katılımcıların Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplar	207

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar	215
Öneriler.....	220
Araştırmacılar İçin Öneriler	226
Kaynakça.....	227

EKLER

Ek-1: Mülki İdare Amirleri İçin Anket Formu.....	243
Ek-2: Eğitim Yöneticileri İçin Anket Formu.....	250
Ek-3: Mülki İdare Amirleri İçin Görüşme Formu	257
Ek-4: Eğitim Yöneticileri İçin Görüşme Formu	259

KISALTMALAR

AREM	: Araştırma-Etüd Merkezi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim M¼d¼rl¼đ¼
MÍA	: M¼lki İdare Amiri
MİLO	: M¼fredat Laboratuvar Okulları
OECD	: Organization For Economik Comperation and Deve- lopment (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örg¼t¼)
POSDCORB	: Planning, Organizing, Staffing, Directing, Coordina- ting, Reporting, Budgeting
SBF	: Siyasal Bilgiler Fak¼ltesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TİD	: T¼rk İdareciler Derneği
TKY	: Toplam Kalite Y¼netimi
TODAİE	: T¼rkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstit¼s¼
YKY	: Yeni Kamu Y¼netimi
YÖDGED	: Y¼netimi Geliştirme Dairesi
YÖK	: Y¼ksek Öğretim Kurumu

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Mülki idare amirlerinin liderlik davranışlarının eğitim üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, problem, amaç, önem, araştırmanın sınırlılıkları ve sayıltıları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanlık tarihinde toplumlar birlikte hareket etme ve yaşama ihtiyacı hissetmiş, bunun sonucu olarak da toplumsal yaşantı normları ve kuralları ortaya konmuştur. Yalnız başına insanın zayıf, güçsüz ve korkak olmasından ve kişisel olarak gerçekleştirilemeyecek ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla; ilk çağlardan itibaren aynı durumda bulunan insanlar arasında guruplar oluşmuş, bunları yönetecek ve belirlenen hedeflere ulaştıracak liderlere de ihtiyaç duyulmuştur.

İnsanları belirli hedeflere götürebilmek için bu hedeflere ulaşmada onların kişisel arzu, ihtiyaç ve çıkarlarını izleyip bir gurup etrafından toplayarak güçlerini, cesaretlerini, arzu ve enerjilerini arttırmak, hatta oluşan gurubun çıkarlarını belirleyerek ulusal duyguların, ortak sosyal, ahlaki ve dinsel değerlerinin meydana çıkmasını sağlayacak liderlere ihtiyaç hissedilmiştir. İnsan guruplarının oluşturulması ve harekete geçirilmesi ise her insanda bulunmayan ayrı bir beceri ve ikna yeteneği gerektirmektedir.

Günümüz dünyasında değişim yaşamımızın en önemli gerçeklerinden biridir. Küresel değişim çok büyük bir hızla, her konuda ve alanda değişim yaratmaktadır. Değişmeyenler, değişimi gelişme yönünde yakalayamayanlar, çürümeye yok olmaya mahkûmdurlar.

20. yüzyılın özellikle son çeyreğinde ortaya çıkan gelişmeler, dünya ekonomisinin şekillenmesi ve siyasal değer yargılarında ve yönetim anlayışında yaşanan büyük değişim, daha önceki 150 yılda ortaya çıkan gelişmelerden daha fazla etkili ve belirleyici olmuştur. Yirminci yüzyılın başlarından itibaren yönetim alanında ortaya çıkan değişim süreci içinde örgütlenme ve yönetim sorunları, başlangıçta salt kâr etme kaygısına dayalı teknik ve maddi nitelikli sorunlar olarak algıla-

nırken, günümüzde tüm dünyayı saran küresel değişim dinamiklerinin etkisiyle, örgütlenme, istihdam ilişkilerinde, ekonomik büyüme, etkinlik ve verimlilik gibi ekonomik kaygılar yanında; işbirliği, motivasyon ve katılımcılık gibi demokratik unsurların tartışıldığı insan odaklı yaklaşımlar sıkça ve yaygın olarak gündeme gelmeye başlamıştır.

Toplumları yakından etkileyen bu değişim olgusu, örgütlerin de en önemli gündem maddesi haline gelmiştir. Örgütsel yapı ve bunun sonucunda sosyalleşme daha çok ön plana çıkmış, örgütlerde

veya toplumlarda bulunan insanlar (izleyenler, iş görenler) arasında yönetsel açıdan birlikteliğin sağlanması ihtiyaç olarak görülmüştür. Yaşanan değişim oranında ihtiyaçlar değiştiğinde liderlik kavramı da gelişmeye ve daha fazla önem kazanmaya başlamıştır.

Bu nedenle, yirminci yüzyılda liderlik, yönetim alanında yoğun bilimsel çalışmaların yapıldığı başat konulardan biri olmuştur. Bu yüzyılda değişik alanlarda hem teorisyenler hem de uygulayıcılar liderliği çözümlmek için yoğun çabalar sarf etmişlerdir. Bu çabalar, liderlik alanyazınına 5.000'den fazla çalışma, 350 'den fazla tanım kazandırmıştır. (Erçetin, 2000, s.3). Çalışmalar liderlikle ilgili çeşitli yaklaşımların gelişmesine, tanımlar da liderliğin açıklanmasına katkıda bulunmuştur.

Liderlik, liderlerin sergiledikleri niteliklere göre öğrenen liderlik, dönüşümcü (transformasyonel) liderlik, vizyoner liderlik, demokratik liderlik, öğretimsel liderlik gibi çeşitli adlar altında gündeme gelmektedir. Özellikle insanlara hizmet için var olan kurumlarda, yenileşme, gelişme bakımından ortak bir ruh, vizyon oluşturma açısından liderlik ve lider yöneticilerin önemi artmaktadır.

Günümüzde, Mülki İdare Amirlerinin görevleri dahilindeki günlük sorunlarla baş etme konusunda ve geleceğe dönük çalışmalarında yenileşme ve gelişme bakımından uygun liderlik davranışlarını hangi ölçüde sergiledikleri de yadsınmaz bir önem taşımaktadır.

Mülki İdare Amirliği, bugünkü hukuki ve fiili konumuyla; devletin vatandaşlara sunmakta yükümlü olduğu temel kamu hizmetlerinin yaşama geçirilmesi noktasında lokomotif görevini üstlenmiştir.

Dünyadaki gelişmelere koşut olarak ülkemizde yaşanan değişim sürecinde; toplumun çağı yakalama başarısı, Mülki İdare Amirlerinin sorumlu kılındıkları, görev ve yörelerde uygun liderlik davranışlarını sergiledikleri ölçüde ivme kazanacaktır.

İçinde yaşadığımız toplumun bugünkü yönetim yapılanmasında; devlet işleri, merkezde hükümet, taşrada ise devletin ve hükümetin temsilcisi olan Mülki İdare Amirleri eliyle yürütülmektedir. “Mülki İdare Amirliği” kavramı, devletin gücünü ve tavrını yerel düzeyde gösteren ve devlet otoritesini simgeleyen bir anlamı ifade etmektedir. Mülki İdare Amirleri taşra örgütlenmesinin planlayıcısı, koordinasyonu sağlayıcı ve denetleyici fonksiyonları yanında bunlara dair sorumlulukları üstlenen üst düzey görevlileri durumundadırlar. Ayrıca yerel yönetimlerin vesayet makamı ve taşrada genel idareye dahil diğer bakanlık kuruluşlarının amiri olmaları da bu görevlerinin önemini büyük ölçüde artırmaktadır.

Bu çerçevede, Mülki yönetim sisteminin varlık nedenlerinden en önemlisi taşrada genel yönetim adına yürütülecek kamu hizmetlerinin etkili ve verimli bir biçimde sunulmasını sağlamak, İl ve İlçede bulunan kamu personeli ve kamu kaynaklarının bu amaç doğrultusunda kullanılmasını sağlamak, İl ve İlçede bulunan kamu kurum ve kuruluşları arasında eşgüdüm ve uyumu sağlamaktır.

Yasaların ve yönetsel geleneklerin çizdiği çerçevede Mülki İdare Amirleri, güvenlik, savunma, sağlık gibi geleneksel hizmetler yanında, eğitime ilişkin hizmetlerde de kendilerinden beklenen uygun liderlik davranışlarını sergilemek suretiyle etkili bir eşgüdümü sağlamak zorundadır.

Mülki İdare Amirlerinin hem geleneksel hizmetlerin, hem de ekonomik ve toplumsal kalkınmaya yönelik hizmetlerin sunumunda yetersiz kaldıkları eleştirisi sıkça yapılmaya başlanmıştır. Bu eleştirilerin temelini Mülki İdare Amirlerinin karar verme sürecinde karşı karşıya geldikleri büyük bir karmaşa ve kaos ortamı oluşturmaktadır. Onların karar verme uygulamaları ile hukuki, ahlaki ve siyasi yaklaşımlarını geliştirmeye yeterli önemin verilmemesi, vatandaş nezdinde başarısızlıkla suçlanmaları sonucunu doğurmaktadır. Bu kaos ortamında doğru yönü bulmak ve toplum lehine doğru ahlaki, hukuki, siyasi, ekonomik ve eğitsel kararları verebilmek için, Mülki İdare Amirlerinin yeni bir liderlik biçimi geliştirmelerinin gerekli olduğu da söylenebilir.

Bir yandan uygun liderlik davranışlarını öğrenmek ve yaşama geçirmek sorumluluğunu yerine getirmeye çalışan Mülki İdare Amiri, diğer yandan sorumluluk alanındaki olayları duygusal ve düşünsel bir süzgeçten geçirerek doğru karar vermek durumundadır. Genelde yürüttüğü tüm hizmetlerde, konumuz itibarıyla özelde de eğitime yönelik hizmetlerde hukuki, ahlaki ve adil, sürekli gelişim ve değişime açık bir atmosfer oluşturma sorumluluğu (zorunluluğu), Mülki İdare Amirinin liderliğine eğitimsel, öğretimsel, davranışsal, kültürel, ahlaki v.b. yeni boyutlar eklemektedir. Bu yeni boyutlar, bütünsel olarak incelendiğinde Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarını (rollerini)da ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarını yaşama geçirebilme düzeyleri belirlenecek ve bu liderlik davranışları ile eğitim hizmetlerine yansıma düzeyleri arasındaki ilişki incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; Vali, Vali Yardımcısı ve Kaymakam olarak değişik hiyerarşik kademelerde görev üstlenen Mülki İdare Amirleri ile Milli Eğitim Müdürü ve okul müdürü olarak değişik hiyerarşik kademelerde görev üstlenen eğitim yöneticilerinin görüşlerine göre, Mülki İdare Amirinin liderlik davranışlarının eğitim hizmetlerine etkisini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde Mülki İdare Amirlerinin ve eğitim yöneticilerinin görüşlerine başvurularak aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Mülki İdare Amirlerinin görüşleri ışığında Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarının eğitim üzerindeki etkisi nedir?
2. Eğitim çalışanlarının görüşleri ışığında, Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarının eğitim üzerindeki etkisi nedir?
3. Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarının eğitim üzerindeki etkisinde Mesleki kıdem, Hiyerarşik kademe ve Coğrafi bölge bakımından anlamlı fark var mıdır?
4. Mülki İdare Amirlerinin liderlik davranışlarının eğitime etkisi konusunda Mülki İdare Amirlerinin görüşleri ile eğitim çalışanların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dünyadaki küresel etkileşim doğrultusunda yoğun değişimlerin yaşandığı ülkemizde, Türk kamu yönetimi ve kamu kurumlarının yeniden yapılandırılması konusu sorgulanmaya buna paralel olarak da, Mülki İdare Amirlerinin toplumsal sorumlulukları, bunları yerine getirme düzeyleri yanında liderlik davranışları da tartışılmaya başlanmıştır.

Bugünkü yönetim sistemimiz içerisinde bir kamu yöneticisi olarak Mülki İdare Amirliğinin önemi nedir? Genelde kamu hizmetleri, özelde de eğitim hizmetleri üzerindeki etkisi nedir?

Her ülkede il düzeyinde daima bir yüksek devlet memuru bulunur. Devletin İlde temsilcilerini bulundurmaya ihtiyaç vardır. Bunlar ilde vatandaşa sunulan kamu hizmetleri arasında koordinasyonu sağlar; yerel yönetimlerin kamu kurum-

larının kanunlara uygun hareket etmelerinin sağlanmasında en yüksek otoriteyi temsil ederler ve farklı makamlar arasındaki ortak çıkarların odak noktası olurlar.

Devletin temel işleri, merkezde hükümet, taşrada ise devletin ve hükümetin temsilcisi olan Valiler, Kaymakamlar yani Mülki İdare Amirleri tarafından yürütülür. Bu yönüyle “Mülki İdare Amirliği” kavramı devlet otoritesini simgeleyen bir anlamı ifade eder olmuştur.

Mülki İdare Amirliği mesleği 657 sayılı “Devlet memurları kanunu”nda genel olarak, “Dahiliye memurları kanunu” ve 5442 sayılı “İl idaresi kanunu”nda özel olarak düzenlenmiş bir devlet memurluğu olmasına rağmen;

Mülki İdare Amirleri “sistemin kurulduğu Osmanlı döneminden bugüne kadar geleneksel görevlerinin yanında halkın ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm bulmayı da kendilerine görev edinmiş, ülkenin kalkınması için birçok toplumsal ve ekonomik nitelikli girişimin gerçekleştirilmesine öncülük yapmışlardır (Özşen, 1987,s.64). Bu özellikleri nedeniyle, istemlerinin devletçe karşılanacağı beklentisi içindeki yurttaşların gözünde, devletin taşradaki temsilcileri olarak Mülki İdare Amirleri her zaman ön plana çıkmıştır (Kazancı, 1976,s.130).

Toplumun, tarihi bir birikimin sonucu olarak Mülki İdare Amirlerine bakışı diğer mesleklerin üyelerine göre oldukça farklı olmuştur. Toplum, Mülki İdare Amirlerinin şahsında devleti, otoriteyi, kanunların uygulayıcısını ve ayrıca, sorunların çözücüsü ve sıkıntı çekildiğinde çare bulmak üzere başvurulan kişiyi görmektedir. Mülki İdare Amirleri, hizmet verdikleri yörelerde devletin en yetkin ve birçok konuda tek yetkili temsilcisi, her türlü sorunun çözümünde halkın yakınlıklarını iletmek üzere en yakın ve en güvenilir bulduğu kişidir.

Türk kamu yönetimi sistemi içerisinde Mülki İdare Amirinin hukuki ve fiili konumu bu tanımlamaya uygun tezahür etmekle birlikte; kamu yönetimi reform çalışmaları çerçevesinde özellikle liderlik becerileri açısından Mülki İdare Amirliğini eleştiren çevreler; “Mülki İdare Amirinin toplumsal rolünü, modernleşmenin ve kalkınmanın önderi olduğu dönem ile özdeşleşen bu tanımların bugünkü geçerliliğinin birçok açıdan sorgulanması gerektiğini” ifade etmektedir.

Bu eleştirilerin odak noktası “bireysel yetkinlik olmadan örgütsel yetkinliğin sağlanamayacağı” varsayımdır. Buna göre; bugünün profesyonel ve yönetsel pozisyonları teknik becerilerin çok üstünde yönetsel beceri gerektirmektedir. Bu yönetsel becerilerin başında insanların görünen- görünmeyen çok sayıdaki engeli aşmalarında, istenen hedeflere ulaşabilmelerinde ve yaşadıkları süreçten mutlu olmalarında liderlik becerileri etkin rol oynar.